

คู่มือการให้บริการ การจัดที่ดิน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานของรัฐบาลในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีฐานะเทียบเท่ากรม มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

ความเป็นมา

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้มีกลุ่มชาวนา นักศึกษา นักการเมืองเดินขบวนเรียกร้องหลายครั้ง สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาที่ดินทำกินและการถูก เอารัดเอาเปรียบจากนายทุน รัฐบาลในสมัย ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ จึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม 2518 โดยมีหลักการและเหตุผลดังนี้“ปัจจุบันปรากฏว่า เกษตรกรกำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดินต้องเสียค่าเช่าในอัตราสูงเกินควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราการผลิตทางการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม และเสียเปรียบจากการเช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด ”

ผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2518 จึงได้ก่อตั้งสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเรียกโดยย่อว่า ส.ป.ก. มีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิการถือครองที่ดิน การกระจายสิทธิในที่ดิน ทั้งในที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชนที่มีมากเกินความจำเป็นให้ไปสู่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินพร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาอาชีพ ปรับปรุง ส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต่างๆ และให้มีการจัดตั้งกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน และใช้จ่ายเพื่อการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน และใช้จ่ายเพื่อการปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

วิสัยทัศน์

“จัดที่ดิน สร้างมูลค่าที่ทำกิน พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร
คุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม”

พันธกิจ

1. จัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกร
2. พัฒนาสภาพแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในเขตปฏิรูปที่ดิน
3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการเรียนรู้
4. สนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกร

นโยบายการปฏิรูปที่ดิน

1. จัดและพัฒนาที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นไม้เศรษฐกิจ และสร้างรายได้ให้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
3. สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
4. สร้างโอกาส พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างยั่งยืน

ภารกิจ

ส.ป.ก.กำหนดภารกิจการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. งานจัดที่ดิน

เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรได้เป็นเจ้าของที่ดินภายใต้กฎหมายการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมโดยดำเนินการในที่ดิน 2 ประเภทได้แก่ที่ดินของรัฐ และที่ดินเอกชน ในที่ดินของรัฐ

ส.ป.ก. จะทำการสำรวจรังวัด และสอบสวนสิทธิในที่ดิน เสร็จจากกระจายสิทธิลดเนื้อที่ และแบ่งแยกที่ดิน (กรณีมีที่ดินเกินสิทธิตามกฎหมาย) เพื่อนำมาจัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อ หรือเข้าทำประโยชน์ตามที่เกษตรกรได้ยื่นคำร้องไว้ ซึ่งเกษตรกรจะได้รับสิทธิตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ได้รับหนังสือรับมอบที่ดิน (ส.ป.ก. 4-28) และหนังสืออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) และมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินต่อไป โดยการเช่าหรือเช่าซื้อในที่ดินรัฐ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมสภาพ ที่จำแนกเป็นที่จัดสรรตามมติ คณะรัฐมนตรี ที่สาธารณูปโภคประโยชน์ที่ราษฎรเล็กใช้ร่วมกัน ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และที่รกร้างว่างเปล่าที่อยู่นอกเขตป่าไม้ถาวร

ในที่ดินเอกชน

ส.ป.ก.จะนำที่ดินที่จัดซื้อหรือเวนคืนมา จัดสรรแก่เกษตรกรผู้เช่าหรือผู้ไร่ที่ทำกิน หรือผู้มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งเกษตรกรจะต้องเช่า หรือเช่าซื้อจาก ส.ป.ก.

และมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินต่อไป โดย ส.ป.ก. จะจัดซื้อ หรือเวนคืนที่ดินจากเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินเกินกว่าพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดไว้

การจัดหาที่ดิน โดยดำเนินการดังนี้ คือ

- การประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน
- การจัดซื้อที่ดินเอกชน
- การเวนคืนที่ดิน
- นำที่ดินของรัฐมาดำเนินการ
- ออกโฉนดที่ดินในนาม ส.ป.ก. 4-01

การจัดที่ดิน ดำเนินการ คือ

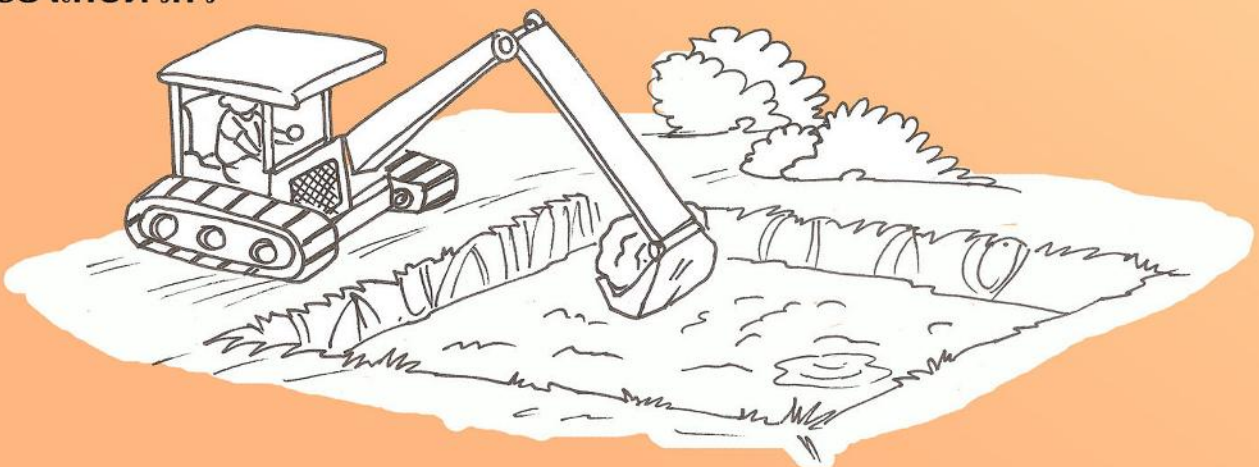
- จัดที่ดินให้เกษตรกร: จัดให้สถาบันเกษตรกร: จัดให้บุคคลอื่นเพื่อประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับงานปฏิรูปที่ดิน
 - อนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภค และกิจการอื่นๆในเขตปฏิรูปที่ดิน เช่น การให้ใช้ที่ดินเพื่อการศึกษา/การศาสนา/การอนามัยและสาธารณสุข/กิจการไฟฟ้า ประปา / ถนน ทางลำเลียง /ก่อสร้างและปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - ยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น
- ซึ่งดำเนินการได้ 2 กรณี คือ การสำรวจแร่ และการทำเหมืองแร่

2.งานพัฒนา

ดำเนินงานในส่วนที่ไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม เส้นทางคมนาคมและแหล่งน้ำ เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตร

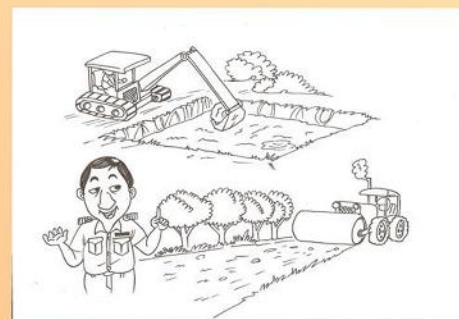
3.งานเพิ่มรายได้

เป็นการดำเนินงานปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตและโครงสร้างทางการเกษตร จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน จัดหาสินเชื่อและปัจจัยการผลิตพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรและนอกการเกษตร การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ และมติของ คปก. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในที่ดินสาธารณะ ที่ดินชุมชน และที่ดินที่จัดให้เกษตรกร โดย ส.ป.ก. จะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

- จัดและพัฒนาที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
- พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
- สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองทางเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
- สร้างโอกาส พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อลดช่องว่างความแตกต่างในฐานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม และเพื่อสร้างความมั่นคงของภาคการเกษตร โดยการให้ผลประโยชน์และความช่วยเหลือแก่เกษตรกรที่ยากจน ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรได้ทำประโยชน์ในที่ดินอย่างถาวร รวมทั้งรักษาคู่ครอง พื้นที่เกษตรกรรมให้คงไว้ และสนับสนุนรัฐบาลที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้สัมฤทธิ์ผล

การให้บริการ การจัดที่ดิน ส.ป.ก.

ขั้นตอนที่ 1 ติดต่อกลุ่มงานช่าง เพื่อตรวจสอบตำแหน่งที่ตั้งที่ดินกับเขตปฏิรูปที่ดิน (เขต ส.ป.ก.) จะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ในขั้นตอนนี้จะต้องให้เอกสารประกอบ ดังนี้

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
2. สำเนาทะเบียนบ้าน
3. สำเนาเอกสาร ส.ป.ก.4-01

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 2 ช่าง(ส.ป.ก.) ดำเนินการรังวัดแปลงที่ดินของเกษตรกรที่มีที่ดินตั้งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน(ในเขตส.ป.ก.)ขั้นตอนนี้จะต้องทำการฝังหลักหมุด ส.ป.ก. โดยใช้ เวลา 1-2 วัน(ระยะเวลาขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่)

ขั้นตอนที่3 นิติกร ส.ป.ก.ดำเนินการสอบสวนสิทธิเกษตรกรและให้เกษตรกรผู้ถือครองยื่นคำขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยขั้นตอนนี้จะต้องใช้เอกสารดังนี้

- 1.สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน(ตนเองและคู่สมรส) 2.สำเนาทะเบียนบ้าน(ตนเองและคู่สมรส) 3.สำเนาใบสำคัญการสมรส(ถ้ามี) 4.หลักฐานเกี่ยวกับที่ดิน(ทุกชนิด)

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนพิจารณาก่อนการเบื้องต้นของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินอำเภอ(คปอ.)ก่อน 1 ครั้ง ต่อไป เป็นการพิจารณาอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ โดยคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด(คปจ.)เป็นผู้อนุญาต(ได้สิทธิส.ป.ก.) ระยะเวลาขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ยื่นคำขอฯ แต่ไม่เกิน 1 ปีงบประมาณ

ขั้นตอนที่5 เป็นขั้นตอนสุดท้ายของงานจัดที่ดินคือการจัดพิมพ์ แบบพิมพ์ส.ป.ก 4-01เพื่อออกเอกสารส.ป.ก4-01 เมื่อขั้นตอนด้านเอกสารเสร็จสมบูรณ์ ส.ป.ก. จังหวัดดำเนินการจัดมอบเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ให้กับเกษตรกรต่อไป

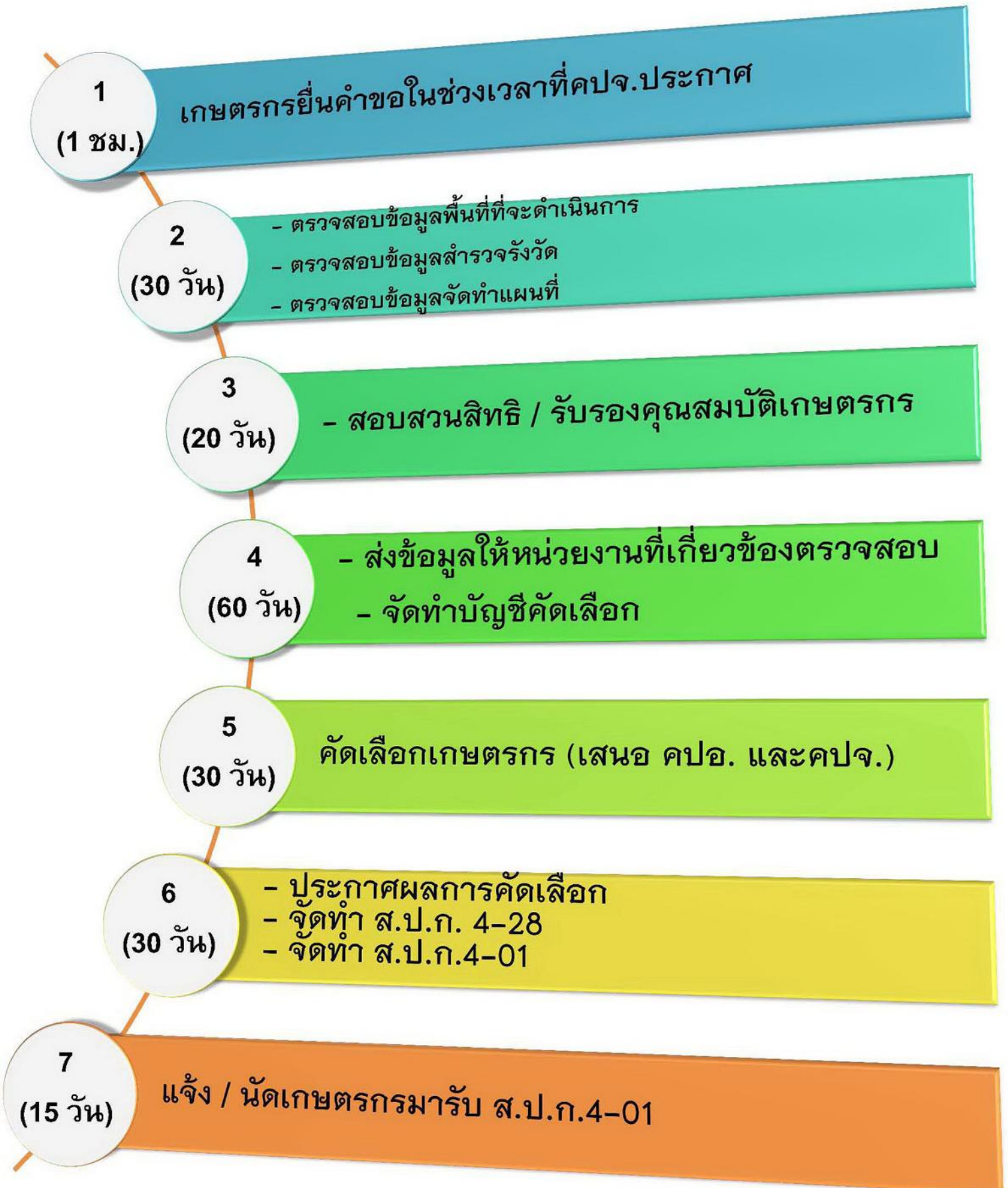

การตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์ของเกษตรกรเป็นไปตามระเบียบ คปท. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2540

เกษตรกรรับมอบที่ดิน	➡	- รับมอบที่ดินภายใน 15 วัน นับแต่วันประกาศผลการคัดเลือกเกษตรกร
หน้าที่ของเกษตรกร	➡	- ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองเต็มความสามารถ ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน หรือปลูกสร้างสิ่งปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องปฏิบัติตามคำเตือนของ ส.ป.ท. ฯลฯ
เกษตรกรล้มเลิกการเข้าทำประโยชน์	➡	- ดาษ สละสิทธิ ขาดคุณสมบัติเป็นเกษตรกร หรือปฏิบัติผิดระเบียบ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของ ส.ป.ท..
ผู้มีอำนาจพิจารณาการล้มเลิก	➡	- คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
การแจ้งล้มเลิก	➡	- เป็นหนังสือโดยให้สิทธิอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด
การยื่นอุทธรณ์คัดค้าน	➡	- ขึ้นที่ ส.ป.ท. จังหวัดภายใน 30 วัน นับแต่วันรับแจ้ง หรือวันที่ปิดประกาศคำสั่ง
การยื่นฟ้องศาลปกครอง	➡	- ยื่นฟ้องเป็นหนังสือต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งผลอุทธรณ์

ขั้นตอนการจัดที่ดินของรัฐ

7

ระยะเวลาดำเนินการแล้วเสร็จ (ต่อราย) ประมาณ **185** วัน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
เลขที่ 1 ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร กรุงเทพฯ
สายด่วน...1764 www.alro.go.th
ข้อมูลข่าวสาร ส.ป.ก. โทร. /โทรสาร 0-2282-2577